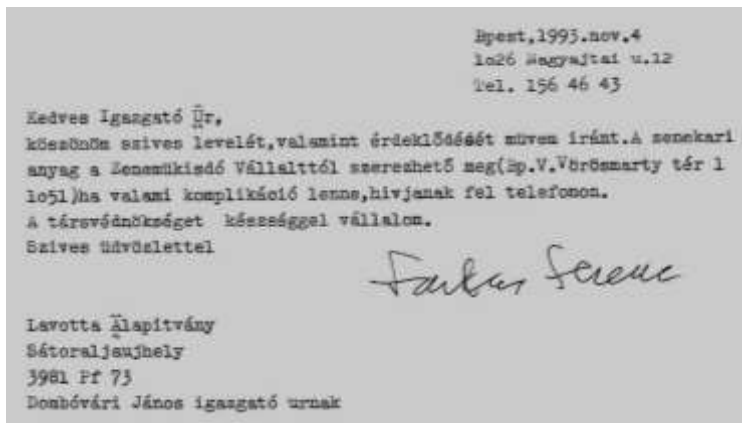

LAVOTTA-SZVIT – LAVOTTIANA

FARKAS FERENC DALLAMFORRÁSAI

Miután a sátoraljaújhelyi Állami Zeneiskola 1989-ben névadójául választotta a Tállyán nyugvó verbunkos-szerző, hegedűvirtuóz, színházi karmester, házitanító Lavotta Jánost, az intézmény igazgatója felvette a személyes kapcsolatot Farkas Ferencel. Lavotta születésének 230. évfordulójához közeledve a Mester készségesen válaszolt az érdeklődő levélre:

„Kedves Igazgató Úr,
köszönöm szíves levelét, valamint érdeklődését művem iránt. Mellékelten küldöm a *Lavottiana* című fúvósötösre írt darabomat, mely sajtó alatt van, de sikerült egy kópiát előzőleg a Zeneműkiadó vállalattól szerezni... Van még egy *Lavotta-szvit* című zenekari darabom, melynek anyaga részben azonos a fúvósdarabbal. Nem tudom, van-e mód ennek megszólaltatásához Sátoraljaújhelyen? Ebből nekem most nincs példányom, de írtam a német kiadóknak, hogy küldjön egy kópiát. Mozarti zenekar elég a megszólaltatásához. (...) A zenekari anyag a Zeneműkiadótól szerezhető meg, ha valami komplikáció lenne, hívjanak fel telefonon. A társvédnökséget¹ készséggel vállalom. Sok szíves üdvözlettel, Farkas Ferenc”.

Farkas *Lavotta-szvitjének* megismeréséhez a Bartók Rádió egy korabeli – mint utólag kiderült, addig egyetlen – felvételének meghallgatása vezetett, amelyen Breitner Tamás vezényelte a Pécsi Szimfonikus Zenekart. A zenekari szólamok a Magyar Rádió kottatárából kerültek elő, a partitúrát pedig maga a szerző ajándékozta a Zempléni Szimfonikusoknak.

A *Lavotta-szvit* végül az 1994-ben megtartott sátoraljaújhelyi díszhangversenyen a Zempléni Kamarazenekar előadásában, Gergely Péter Pál vezényletével, a szerző jelenlétében hangzott el.² Farkas Ferenc részt vett a tállyai ünnepségen is, ahol a szvit katolikus templombeli előadása mellett a Lavotta János Művészeti Iskola fúvósötösének tolmácsolásában, szabad téren hallhatta a *Lavottiana* részleteit. Egy évre rá pedig Sárospatakon – a tanár úr 90. születésnapja alkalmából, a miskolci szimfonikusok által tartott hangversenyen – a Zempléni Kamarazenekar művészeti vezetője átnyújthatta számára az együttes első *Lavotta-CD-jét*, amely a *Lavotta-szvit* felvételét is tartalmazza.³

¹ ♦ Az évforduló megünneplésére alakult Lavotta Emlékbizottság védnökségét a hazai zeneszerzők doyenje Dr. Katona Tamás miniszterelnökségi államtitkár, történész társaságában vállalta el.

² ♦ Az est szólistavendége – a verbunkos-szerző ún. Zólyomi-ágának leszármazottja – Lavotha Elemér volt – a Királyi Zeneakadémia professzora, a Royal Filharmonikus Zenekar szóloccsellistája Stockholmból –, megjelent továbbá két neves hegedűkészítő, Kónya István és édesapja Cremonából, valamint Lavotta szülőfalujának, a Pozsony megyei Pusztafödemesnek küldöttsége is.

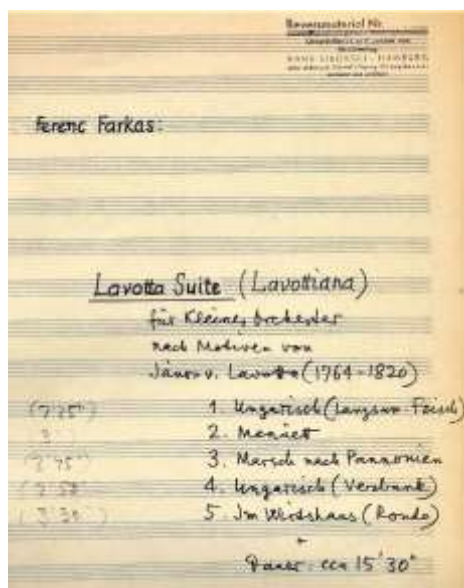
³ ♦ A *Lavotta-szvit* első CD-felvételét a Zempléni Kamarazenekar – karmester: Gergely Péter Pál - készítette a Magyar Rádióban, 1995-ben. Zenei rendező: Perédi Márta.

Farkas Ferenc Lavotta-vázlatgyűjteménye

Farkas Ferenc gazdag zeneszerzői termésében szembeűnő az úgynevezett alkalmazott művészet körébe tartozó kompozíciók aránya. Ő maga „feladatművészetként” értékelte azokat a felkéréseket, megrendeléseket, amelyek rádió-, film- és színpadi kísérőzenék sorát hívták életre, mint például a Kossuth-díjjal jutalmazott *Csínom Palkó* vagy a *Vidróczki* (ezek eredetileg rádió-változatként készültek).

Farkas Ferenc még az 1940-es évek végén került közelebbi kapcsolatba számos Lavotta-kézirattal, amikor kísérőzenét komponált – a több rádiójátékban szerzőtárs – Dékány András *A kóbor hegedűs* című hangjátékához.

„Felfedeztem önmagam számára a hegedűművész-zeneszerző Lavotta Jánost, kinek témáit, motívumait, gondolat-törredékeit alkalmasnak véltem, hogy segítségükkel előhívjam a magyar

A szvit partitúrájának nyitó oldala

kora-biedermayer képét” – vallotta Lavotta kéziratoss zenei hagyatékának tanulmányozása nyomán. S mintegy mentegetőzésképpen tette hozzá: „Nem én vagyok korunk egyetlen zeneszerzője, aki szívesen rejtőzik múltbéli álarcok mögé.”⁴ Valóban igen hasznos volt Farkas számára a múltbéli álarcok mögé rejtőzködés, hiszen bűvárkodása során értékes és mennyiségileg sem lebecsülendő forrásanyagot gyűjtött össze, amelyekből további feldolgozások, hangszerelések születtek. Mivel kötelességének érezte a régi magyar muzsika felélesztését, örök példaképéhez, Ottorino Respighihez hasonlóan tudatosan törekedett arra, hogy az általa megismert történeti emlékek segítségével zenei korszakokat teremtsen újjá – esetünkben a magyar nemzeti romantika korát. A magyar historikus zene iránt nagyfokú érzékenységet mutató zeneszerző újra meg

újra elővette Lavotta-vázlatgyűjteményét, és *A kóbor hegedűs* bemutatója után, 1951-ben öttételes, nagy

hatású zenekari szvitet komponált vonósokra, fa- és rézfűvós hangszerekre, amely a hamburgi Sikorski Kiadónál jelent meg.

Lavotta-szvit

A Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének pedagógus ösztöndíjasaként mentoraim – Bárdos Kornél és Papp Géza – az 1990-es évek elején azzal fogadtak, hogy az intézet számára az lenne a leghasznosabb, ha Lavotta kéziratoss műveinek szólamanyagából partitúrákat készítenék. A választást rám bízták, s én a vonós érdeklődésemet kiváltó kéziratok közül elsőként Lavotta 18 verbunkosból álló, négy húros hangszerre írt válogatott magyar nótáit választottam. Így kerültem közvetlen kapcsolatba magam is Lavotta reprezentatív gyűjteményével, majd pedig a *Lavotta-szvit*tal, de ezzel már a pódiumon a Zempléni Kamarazenekarban. S akárhányszor voltam részese a mű előadásának, egyre csak erősödött bennem az elhatározás: megkeresem a Farkas Ferenc által felhasznált dallamokat.

⁴ ♦ DOMBÓVÁRI JÁNOS: *Pusztafedémestől Tállyáig*. Monográfia Lavotta Jánosról, Szent Maximilian Kiadó Miskolc, 1994. 122.

A *Lavotta-szvit* zenei anyaga – a *Menüett* kivételével – magyar verbunkos, a rá jellemző stiláris jegyekkel. A táncsorozat egy ünnepélyes, kétrészes (*Lassú* és *Friss*), gazdagon díszített verbunkossal (*Tempo di Verbunk*) indul. A második, *Tempo di Minuetto* tétel – magyaros fordulatokkal ékes „udvari” tánc – után az *Indulás Pannónia felé* feliratú, mindvégig feszes, indulószerű folytatás következik. A negyedik, f-moll, *Tempo di Verbunk* és *Figura* tétel második szakaszában – hangulatfestő jelleggel – szólószerepet is szánt a koncertmesternek a szerző. A befejező, „*Vigasztalás a kortsmában*” feliratú tétel rövid hegedűkadenciával kezdődik, majd sziporkázóan szellemes rondo-fináléként zárul. *Lavotta* nagyszabású művének, az 1797-es nemesi felkelés emlékére írt, 18 zenei képben lejegyzett *Nota Insurrectionalis Hungarica* motívumaira épül. A zongoraátiratban fennmaradt mű 10. és 11. tételének témái – *A Szegény Szerentséjét Várja*, *Vigasztalás a kortsmában* – sziporkázóan szellemes rondo-finale alkotóelemeiként találják meg természetes helyüket.

Nota Insurrectionalis Hungarica

A *Lavotta-szvit* első tételének dallamforrását *Lavotta János válogatott magyar nótái négy húros hangszerre a XIX. század első két évtizedéből (A szerző saját kézírata)*⁵ feliratú gyűjteményének 12-es sorszámú táncában találjuk meg:

Lavottánál:

Farksnál:

Vessük össze a nyitótétel és *Lavotta* verbunkosának dallamait!

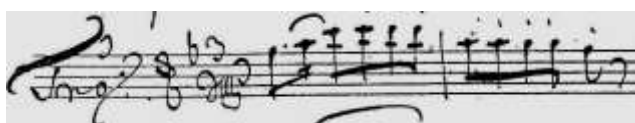
Lavottánál: 8+8 (16ü) c-mollban	Trio 8ü Figura 8+8 (16ü)	c-mollban C-dúrban	D.C. (16ü)	összesen: 56ü
Farksnál: 8+8 (16ü) c-mollban	Poco piu mosso 8ü Sempre a poco 8ü	c-mollban C-dúrban	Friss 25ü C-dúrban	összesen: 57ü

Érzékelhetjük, hogy miközben *Farkas* a teljes verbunkos-tételt felhasználta (ütemszám-bővítéssel a tétel befejező taktusaiban), *Lavotta* periódusai – *Farkas* zseniális hangszerelésének köszönhetően – gazdagabb hatásúak lettek. (Hasonló megállapításra juthatunk majd a további tételek összevetésekor is.) Megfigyelhetjük, hogy *Lavotta* *Da Capo* megoldása helyett *Farkas* – a *Lassú* igazi ellentétéként, a *Trio* és a *Figura* dallamainak felhasználásával – egy 25-ütemes, fokozatosan építkező, sodró lendületű *Frisset* alkotott.

⁵ ♦ Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtár, opusz-szám nélkül.

A szvit **második**, *Tempo di Minuetto* feliratú tételének eredetije Lavotta menüett-sorozatának első darabja. A borító szerint: *6 Menüett három vonóhangszerre, szerző Lavotta János (74-ik műve), ajánlotta tanítványainak, Soós uraknak. (Szerző saját kézírata).*⁶ Farkas a szvit második tételében ebben az esetben is az elsőtől az utolsó hangig felhasználta Lavotta eredeti táncát, ugyanakkor a menüett szakaszait – az első 8+10 ütemet a 8+4+8 ütemű Trio-val – megcserélte, s ezáltal kitűnő érzékkel találta meg azok valódi helyét a tételben. A szvit szerzője a hangnemi illeszkedést pedig úgy oldotta meg, hogy Lavotta Trióját F-dúrból G-dúrba ültette át:

Lavottánál:

Farkasnál:

Hasonlítsuk össze a két menüett vázlatát!

Lavottánál: 8+6+4 (18ü) C-dúr	Trio: 2x8+4+8 (28ü) F-dúr	D.C. 8+6+4 (18ü)	összesen: 64ü
Farkasnál: 2x8 (16ü) 4+8 (12ü) G-dúr	Trio: 8+6+4 (18ü) C-dúr	D.C. 16+12 (28ü)	összesen: 74ü

Jól látható, hogy Farkas úgy hangban, mint ütemszámában szinte érintetlenül hagyva hangszerelte meg, „öltöztette föl” Lavotta – saját tanítványainak ajánlott – menüettjét. Az ütemszámában jelentkező különbség oka Farkasnál a D.C. kiírt ismétlésében keresendő.

A szvit **harmadik**, *Indulás Pannónia felé* című tételének dallam-forrásaira *Lissznyay Julianna Hangszeres Gyűjteményében*,⁷ a Lavotta szerzőségét feltüntető, 37. gyűjteményi sorszámú *Nota Scithica* Verbunk-, valamint *Figura 2^a*[seconda] feliratú részeiben találunk rá. A zenedarabokat azonban ez ideig csak zongoraátiratban ismerhetjük.

De honnan s kitől származhat az *Indulás Pannónia felé* tételcím? Erre nézve csak feltételezéseink vannak. Gróf Fáy István – aki abaúji kastélyában gyakran rendezett hangversenyeket – 1857-ben egy füzet-sorozat kiadásába kezdett *Régi magyar zene gyöngyei, párosítva némely újabb csárdásokkal* címmel zongorára, négy kézre. Az első füzet első darabja egy 1803-ra datált kétrészes Lavotta-kompozíció: *Vágy Pannónia felé* és *Indulás Pannóniába* címmel. E műnek – amelynek dallamai nem azonosak a Farkas által felhasznált verbunkosokkal – eddig ez az egyetlen forrása.

Fáy kiadványáról az alábbiakat írja a *Vasárnapi Újság*: „gróf Fáy István »Régi magyar zenegyöngyei« első füzete, melly igen tartalomdus: Lavotának egy nagy fantázia-magyarja van benne, e czim alatt: »A magyarok kijövele Ázsiából«”.⁸ Ezzel a címmel csupán ebben az újságcikkből találkozunk, azonosítása eddig nem járt sikerrel.

⁶ ♦ *Hat menüett három vonóhangszerre. Op.74.* OSzK Zeneműtár.

⁷ ♦ *Lissznyay Julianna hangszeres gyűjteménye.* Közreadja TARI LUIZA (MTA ZTI Budapest, 1990). 116.

⁸ ♦ *Vasárnapi Újság.* 1857. június 7. Idézi: DOMOKOS MÁRIA: *Lavotta János.* Mágus Kiadó, 1999. 16.

Összegezzük: van tehát egy Lavotta-mű zongorára *Indulás Pannóniába* címmel, amely *Tempo di Marcia* jelölésű. A Farkas Ferenc által feldolgozott Lavotta-dallamokat pedig a Lissznyay-gyűjteményben *Nota Scithica* feliratú zongoraátiratban lelhetjük fel:

Lavottánál:

Farkasnál:

Figura 2^a

Hasonlítsuk össze a harmadik tétel zenei anyagát!

Lavottánál	8ü + 8+4 (12ü)	Figura 2 ^a 8ü	összesen: 28ü
Farkasnál	35. ütemtől: 8 + 8 + 8ü	59. ütemtől 8ü	összesen: 32ü

Miközben ebben a tételben is több helyen találunk illeszkedő ütemet (a fenti vázlat ezt igyekszik igazolni), megállapíthatjuk, hogy az összehasonlíthatóság szempontjából az *Indulás Pannónia felé* a szvit leghézagosabb tétele. A *Tempo di Marcia* felirathoz hűen az indulószerű karakter a tétel befejezéséig megmarad. Két ütem után először a hegedűk játszzák, majd pedig a fafúvósok szólaltatja meg Farkas végtelenül egyszerű, nyolc ütemnyi induló-témáját, amelyet a további nyolc ütem során a szerző szapora – vonósok, fafúvók által felváltva játszott – tizenhatodos variációval tesz még mozgalmasabbá. A 19. ütemtől d-mollban, nyolc ütem után pedig a-mollban megszólaló, keleti elemeket tartalmazó, bővített szekundokkal színezett dallamok eredetét – feltételezésünk szerint – a Lissznyay-gyűjteményben közölt *Nota Scithica* feliratú verbunkosok környékén érdemes tovább kutatni. Ugyanis a Farkas által az induló ritmusához kitűnő érzékkel kiválasztott két Lavotta dallamtöredéket a 35. ütemtől a tétel végéig találhatjuk meg.

A szvit **negyedik** tételének dallamforrását – ahogy azt az első tétel során már láthattuk – *Lavotta János válogatott magyar nótáinak* gyűjteményében, a *14. verbunkosban* találjuk:

Lavottánál:

Farkasnál:

Lássuk, Lavotta verbunkosa milyen mértékben épül be a szvit *Verbung* tételébe!

Lavottánál: 8+8 (16ü) f-moll – esz-moll	8+8 (16ü) c-B–f	Figura: 8+8 (16ü) f-moll, a végén pikárdiai terccel	összesen: 48ü
Farkasnál: 8+8 (16ü) f-moll – esz-moll	8+8 (16ü) c-B–f	Figura: 8+8 (16ü) D.C. (24ü) f-moll, a végén pikárdiai terccel	összesen: 72ü

Az összehasonlításból jól látható, hogy Farkas mind a 48 ütemet felhasználta Lavotta verbunkosából. A tétel magyaros karakterét pedig csak fokozta azzal, hogy a *Figura* témáit szólóhangszerek – hegedű, klarinét és pikoló – között osztotta fel.

Lavotta verbunkosában – az ezúttal elhagyott – *Da Capo* miatt kétrészes tételszerkezetet látunk, továbbá érdekes – c-moll–B-dúr–f-moll – modulációkat figyelhetünk meg, amelyet a tétel során Farkas is követ.

A **zárótétel** (*Rondo – Vigadozás a korcsmában*) zenei anyagaként Lavotta *Nota Insurrectionalis Hungarica* című alkalmi darabja (a továbbiakban *Insurgens* nóta) szolgál. Utóbbi címlapján az alábbi felirat látható: *Az 1797-ben fölkelte magyar nemesség táborba menetét s visszaérkezését tükröző magyar zenemű két szakaszban. Szerző Lavotta János (66. munkája). Zongorára alkalmazta: B.S.*⁹

Az *Insurgens* nóta a *Nyitánytól* a befejező *Éljenek a Jótevők!* című tételig 18 részben ábrázolja az eseményeket. Noha a nemesi felkelésre végülis nem került sor, Lavotta programzenéje mintegy mintául szolgálhatott Csermák *Az intézett veszedelem vagy a haza szeretete* című, hasonló témájú darabjához is.

Farkas a szvit rondójában az *Insurgens* nóta két – a 10. (*Szegény szerencsését várja*) és a 11. (*Vigasztalás a kortsmában*) feliratú – tételének dallamanyagát bontja ki, s fejleszti egy sodró lendületű rondóvá.

A *Szegény szerencsését várja* dallamszerkezete (A–B–C betűkkel jelzett dallamok) Lavottánál, amelyek közjátékként alkotóelemei Farkas Rondo-tételének:

A

⁹ ♦ OSzK Zeneműtár. Jelzete: Ms. mus. 4329

B

C

A szvit zárótételének rondó-témája Lavotta *Vigasztalás a kortsmában* feliratú zeneművében:

Tekintsük át a befejező tétel vázlatát!

Szegény szerencsését várja		Vigasztalás a kocsmában	
Lavottánál	Farkasnál	Lavottánál	Farkasnál
Andante: A-dallam 1–12ü – g-moll	Moderato – A-dallam 1–10ü – f-moll 6ü – g-moll (hegedűszóló)	Allegro – C-dúr 8+16 (24ü)	Allegro – C-dúr 17–48. (32ü)
B-dallam: 13–20. (8ü) – g-moll	Poco meno – C-dallam 49–64.ü (16ü) – G-dúr	Coda – C-dúr 4ü	Allegro – C-dúr 69–92. (24ü)
Trio: C-dallam 21–36. (16ü) – B-dúr	Meno – A-dallam 93–104. (12ü) – a-moll	Összesen: 28ü	
Összesen: 36ü	Piu mosso – B-dallam 105–112. (8ü)		Allegro – C-dúr 113–126. (14ü)
	Poco meno – C-dallam 127–146. (20ü)		
	A-dallam: 147–154. (8ü) – f-moll		Allegro – C-dúr 161–180. (20ü)
	Összesen: 74ü		Összesen: 90ü

A *Szegény szerencsését várja* 36 üteméből – a *Panaszkodás* (13ü) és *A vargák* (11ü) elhagyásával – 36 ütemet használ Farkas, ebből 10 ütemet (Lavotta g-mollja helyett f-mollban) mindjárt a tétel lassú bevezetőjében, amelyet egy rövid hegedűszóló kadenciája zár le (6ü). A mester csalthatatlan érzékkel talál rá Lavotta *Vigasztalás a kocsmában* zeneművének rondó-témájára, s értékes építőelemként használja – hangnemi változtatás nélkül – mind a 28 ütemet. A rondó témája – hol szűkítve, hol pedig egy-egy átvezetéssel bővítve – négy alkalommal bukkan föl. A közjátékokban dúr és moll hangnemben a *Szegény szerencsését várja* anyagából ugyancsak váltakozó terjedelmű dallamíveket találunk.

Esetünkben a Rondo zenei képlete: ARCRA¹⁰BRCAR¹⁰

Jól láthatjuk tehát, Farkas Ferenc hogyan formál a két – összesen 64 ütemnyi – Lavottadarabból 180 ütemű – amelyből csupán 16 ütem az un. átvezető rész – hatásos, befejező tételt.

Lavottiana

Farkas Ferencet az 1960-as években is foglalkoztatták a Lavotta-kéziratok: az idő szerinti Jókai-filmek kísérőzenéiben ismerhetünk rá Lavotta-motívumokra, 1967-ben pedig *Lavottiana* címmel öttételes divertimentót írt a Bécsi Fúvósötös számára. A művet 1968-ban mutatta be Grácban az együttes.¹¹

„Ebben a *Pasticció*-ban azonban nincs semmiféle irónia, sem fintor: az egyszerű, de invenciózus motívumokat megkíséreltem olyan formai keretbe foglalni, amilyenbe Lavotta helyezte volna, ha minden ízében elsajátítja korának legfejlettebb zeneszerzői technikáját” – írja a *Lavottiana* gráci bemutatója elé írott bevezetőjében a szerző.¹²

A témák bemutatásában és továbbszövésében az öt fúvós-hangszer egyenrangú szerepet kapott. A mű arányai közé tartozik a tételeken belül s az egyes tételek viszonylatában is következetesen végigvitt kontraszt-elv: az első, a harmadik s az ötödik tétel Lavotta magyar

¹⁰ ♦ A képletben a rondótémát R-rel, a közjátékokat a közölt kottapéldák során használt (A, B, C) módon jelöltük.

¹¹ ♦ A darab az Editio Musica Budapest kiadásában jelent meg 1990-ben.

¹² ♦ DOMBÓVÁRI JÁNOS: *Pusztafedémestől Tállyáig*. I. m. 123.

karakterdarabjainak hangját idézi fel, a második s a negyedik tétel német tánc (ez egyszerre mind a páros és páratlan metrum váltakozását, szembeállítását is jelenti). Ugyanakkor a német tételek valójában mégsem „idegenszerűek”: a 3/4-es táncok magyaros hangsúlyokat, magyar motivikát rejtnek.

Az I. tétel induló: *Tempo di Marcia, Indulás Pannónia felé*, a klasszikus divertimento-hagyományokat követi. A második: *Tempo di Minuetto*, magyaros fordulatokkal ékes „udvari” – vagy inkább „udvarházi” – tánc. A mű középpontjában gazdagon díszített lassú verbunkos-tétel (*Tempo di Verbung*) áll, virtuóz záró „figurával”. Utána „német tánc-nóta” következik (*Alla Tedesca*); ez is, akárcsak az iménti menüett, magyaros „súlyos” kezdő-gondolattal.

Ha összevetjük a szvit és a fúvósötös tételrendjét, elgondolkodtató, de legalábbis érdekes különbséget vehetünk észre, amely annál azonban nagyobb, hogy ne próbáljunk rá valamilyen magyarázatot keresni. A Lavottianában egyetlen igazán verbunkos-jegyeket hordozó tétel maradt – *Tempo di Verbunk*, a szvit nyitó tétele –, igaz, ez a darab mértani középpontjában, harmadik tételként szerepel. A szvit negyedik, legkarakteresebb verbunkos tétele helyén Farkas két német táncnótát¹³ dolgoz fel Lavottától:

Lavotta mindkét táncot Da Capo formában jegyezte le. Farkas valamennyi hangot felhasználva Lavottától, a két táncból létrehozott egy nagy Da Capo formát úgy, hogy nála az 5. tánc a Trio szerepét tölti be.

Azt bizvást kijelenthetjük, hogy nem csupán egy mű kétféle hangszerelésével van dolgunk. A különbség miért ne lehetne akár koncepcionális eredetű, amivel a szerzőnek határozott szándéka is lehetett? Ha a *Lavottianára* úgy tekintünk, mint egy kisebb méretű történelmi tablóra, e fúvósötös tétel sorában bizonyos időrendiséget, ezen keresztül pedig mintha a történelmi múlt villanásszerű megidézését látnánk magunk előtt. Míg az *Indulás Pannónia felé* indulója egyfajta utalás lehet a honfoglaló magyarok kárpát-medencei hazát kereső vándorlására, addig a menüett, a német táncnóta, valamint a verbunkos a 19. századi magyar nemesi társadalom együttélésének, szokásainak, a nemzeti öntudat egyre erőteljesebben jelentkező megnyilvánulásainak zenei lenyomata. Tudjuk, sem Lavotta Jánostól (lásd: *Szigetvár ostroma, Nota Insurrectionalis Hungarica*), sem pedig Farkas Ferencről (lásd: *Egri ünnepi nyitány, Tinódi-kantáta, Rákóczi-kantáta*) nem állt távol a magyar történelem egy-egy eseményének zenei formájú megörökítése, ábrázolása.

„Csak aki ismeri Lavotta eredeti darabjait, tudja igazán, hogy milyen mesteri munkát végzett Farkas – írta a zeneszerző által e tanulmány szerzőjéhez eljuttatott lejegyzésében Bónis Ferenc. Hol a basszust korrigálta egy-két vonással, hol a dallam fonálát fűzte tovább –

¹³ ♦ Lavotta: *Hat német táncnóta Op. 75.*

itt-ott polifón lehetőségeire is rámutatva – máskor határozott formai mederbe terelte a parttalanul hömpölygő Lavotta-témákat. Szinte alig érintette meg az eredeti materiát, ám érintése nyomán a Lavotta-témák, látszólag „önmaguktól”, könnyed és választékos nyelvet beszélő, üde divertimentóvá rendeződtek.”

Végső következtetésként talán helyénvaló a megállapításunk, hogy a Lavotta-szvit a bőségesen használt verbunkos zenei anyagával Farkas professzionális hangszerelése révén mind tartalmában, mind pedig hatásában olyan zenekari darab lett, amellyel méltó és maradandó emléket állított a verbunkos-szerző Lavotta Jánosnak.

Farkas Ferenc visszafogottan, körültekintően, érezhető tisztelettel járt el feldolgozásai során, hogy minél több eredeti Lavotta-dallam jusson el a hallgatóhoz, és csak ott avatkozott be, ahol jobbíthatott: amikor előkelőbb, díszesebb öltözetet kívánt adni a verbunkos-szerző egy-egy melódiájának. A *Lavotta-szvit* megkomponálásával – úgy a nemzeti romantika zenéjét kedvelő hallgató, mint az egyre sokasodó és újabbnál újabb eredményeket felmutató Lavotta-kutatás számára egyaránt – nagy szolgálatot tett.

Dombóvári János

Zempléni Kamarazenekar a Régi Zeneakadémián, az első Lavotta-CD felvételének előestéjén, 1995-ben